

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні Вченої Ради ОДЕКУ
03 липня 2023 року
В.о. ректора ОДЕКУ
_____ Степаненко С.М.

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію булінгу (цькуванню)
в Одеському державному екологічному університеті

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення регламентує організацію роботи в Одеському державному екологічному університеті (ОДЕКУ) щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) та розроблено у відповідності до чинного законодавства України, зокрема, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» та відповідних нормативно-розпорядчих документів Міністерства освіти і науки України.

1.2. Згідно статті 4 Закону України «Про вищу освіту», кожен має право на якісну та доступну вищу освіту. Право на вищу освіту гарантується незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, наявності судимості, а також від інших обставин.

1.3. Основною метою протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу, формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, інших співробітників ОДЕКУ.

1.4. Завданнями щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, співробітників ОДЕКУ з поняттям булінгу, його видами та проявами;
- навчання конструктивним формам спілкування, поведінковим реакціям;
- створення умов для творчого вирішення конфліктних ситуацій;
- розвиток в учасників освітнього процесу адекватного рівня самооцінки й самоконтролю.

2. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

2.1. **Булінг (цькування)** – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

2.2. **Ознаками булінгу (цькування)** є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

2.3 **Кривдник** - особа, яка вчинила насильство у будь-якій формі.

2.4 **Особа, яка постраждала від насильства** (далі - постраждала особа) – особа, яка зазнала насильства у будь-якій формі.

2.5 **Економічне насильство** – форма насильства, що включає умисне позбавлення їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні необхідних послуг, примушування до безоплатної праці, інші правопорушення економічного характеру.

2.6 **Психологічне насильство** - форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

2.7 **Сексуальне насильство** – форма насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи.

2.8 **Фізичне насильство** – форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних

ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

2.9 Кібербулінг – форма насильства, що вчиняється за допомогою електронних засобів комунікації.

2.10 Запобігання насильству – система заходів, що здійснюються керівництвом ЗВО, а також іншими учасниками освітнього процесу, щодо формування моделі поведінки, небайдужого ставлення, викорінення дискримінаційних уявлень, а також будь-яких звичаїв та традицій.

2.11 Протидія насильству – система заходів, що здійснюється керівництвом ЗВО, а також іншими учасниками освітнього процесу та спрямовані на припинення насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, а також на належне розслідування випадків насильства.

3. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕННЯ

Дія Положення поширюється на усіх осіб, які перебувають з Одеським державним екологічним університетом (далі – ОДЕКУ) у трудових чи інших договірних відносинах (наймані працівники, особи, які працюють за договором цивільно-правового характеру, сторони за іншими договорами з ОДЕКУ, здобувачі вищої освіти, слухачі, учасники програм, практиканти, волонтери тощо), та які можуть безпосередньо взаємодіяти з уразливими особами при виконанні своїх трудових обов'язків чи в рамках виконання інших договорів з ОДЕКУ (далі – працівники та партнери, які можуть безпосередньо взаємодіяти з уразливими особами).

4. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ

4.1. Права і обов'язки засновника закладу вищої освіти:

Відповідно до статті 25 ЗУ «Про освіту», Міністерство освіти і науки України здійснює контроль за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Університеті; розглядає скарги про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за заявами здобувачів вищої освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та приймає рішення за результатами розгляду таких скарг; сприяє створенню безпечного освітнього середовища в Університеті та вживає заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам вищої освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від булінгу.

4.2. Права і обов'язки ректора ОДЕКУ

Відповідно до статті 26 ЗУ «Про освіту», ректор ОДЕКУ забезпечує створення в університеті безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування), у тому числі:

- розглядає заяви про випадки булінгу (цькування) здобувачів вищої освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видає рішення про проведення розслідування; скликає засідання комісії з проблем гендерної рівності та управління конфліктами в ОДЕКУ, що розглядає випадки булінгу (цькування), для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування;

- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам вищої освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування);

- повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в ОДЕКУ.

4.3. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти

Відповідно до статті 53 Закону України «Про освіту» та статті 62 Закону України «Про вищу освіту», здобувачі вищої освіти мають право на:

- повагу людської гідності;

- отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від булінгу (цькування), стала його свідком або вчинила булінг (цькування).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані:

- поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;

- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;

- дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку ОДЕКУ, а також умов договору про надання освітніх послуг (за його наявності);

- повідомляти керівництво ОДЕКУ про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів вищої освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

4.4. Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу

Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту», педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають право на:

- захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані:

- дотримуватися педагогічної етики;

- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;

- настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

- захищати здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача вищої освіти, запобігати вживанню ними та іншими особами на території ОДЕКУ алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам;

- знайомити здобувачів вищої освіти із діяльністю організацій психосоціальної підтримки та психологічної допомоги, що співпрацюють з ОДЕКУ;

- додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку ОДЕКУ, виконувати свої посадові обов'язки;

- повідомляти керівництво ОДЕКУ про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів вищої освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування).

4.5. Права та обов'язки батьків неповнолітніх здобувачів вищої освіти

Відповідно до статті 55 Закону України «Про освіту», батьки здобувачів вищої освіти мають право:

- отримувати інформацію про діяльність ОДЕКУ, у тому числі щодо надання соціальних та психолого-педагогічних послуг особам, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування), про результати навчання своїх дітей (дітей, законними представниками яких вони є) і результати оцінювання якості освіти в ОДЕКУ та його освітньої діяльності;

- вимагати повного та неупередженого розслідування випадків булінгу (цькування) стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу.

Батьки неповнолітніх здобувачів вищої освіти зобов'язані:

- сприяти керівництву ОДЕКУ у проведенні розслідування щодо випадків булінгу (цькування);

- виконувати рішення та рекомендації комісії з проблем гендерної рівності та управління конфліктами в ОДЕКУ.

5. ПОРЯДОК ПОДАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА ДОВЕДЕНІ ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Порядок подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування) відповідає п. IV Положення «Політика захисту вразливих категорій осіб в ОДЕКУ» та описаний таким алгоритмом:

5.1. Підставою для реагування в ОДЕКУ на випадки булінгу (цькування) є заява або повідомлення про випадок та/або підозру його вчинення стосовно неповнолітньої особи та/або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, отриманої суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування) в ОДЕКУ.

Повідомлення можуть бути в усній та/або письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації (телефон, соціальні мережі, електронна пошта, електронні меседжери, офіційні веб ресурси та ін.).

5.2. Повідомляти про випадки булінгу (цькування) в ОДЕКУ може будь-яка особа, учасником або стороною якого вона стала або яка підозрює про його вчинення стосовно неповнолітньої особи та/або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, або про який отримала достовірну інформацію.

Повідомлення про випадки булінгу (цькування) або підозру про його вчинення можуть подаватися до будь-якого суб'єкта реагування, а саме:

- адміністрації ОДЕКУ;
- відділу виховної роботи;
- деканатів;
- кураторів академічних груп;
- ради студентського самоврядування

5.3. Повнолітні учасники освітнього процесу зобов'язані вжити заходів невідкладного реагування у разі звернення дитини та/або якщо вони стали свідками булінгу (цькування) (оцінити рівень небезпеки життю та здоров'ю

сторін булінгу (цькування), негайно втрутитись із метою припинення небезпечного впливу, надати (за потреби) невідкладну медичну та психологічну допомогу, звернутись до органів охорони здоров'я для надання медичної допомоги тощо)

5.4. Ректор Університету:

- призначає уповноважену особу за реалізацію норм законодавства у сфері запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в університеті;

- визначає наказом склад комісії з проблем гендерної рівності та управління конфліктами з метою проведення розслідування випадків булінгу (цькування);

- інформує особу, яка звернулась із заявою, про подальший порядок її розгляду;

- скликає засідання комісії з проблем гендерної рівності та управління конфліктами для розгляду випадків булінгу (цькування) не пізніше, ніж через три робочі дні з дня надходження заяви про випадок або підозру з метою планування та застосування необхідних заходів реагування.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) УЧАСНИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕС

Особи, винні у здійсненні насильства в ОДЕКУ, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну, кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.